

„Subjektynus suartėjimas su pasauliu per knygą – tai savo vizijos kūrimas“ /S. Geda/

TYRIMO „SKAITYMO ŽVILGSNIAI IR ŽINGSNIAI“ ANALIZĖ

Šiuo tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti Vilkaviškio r. gyventojų požiūrį į skaitymą, aptarti populiariausius skaitymo įpročius bei motyvus, skatinti skaitymo populiarinimą tarp suaugusiųjų. Tyrimas atliktas 2021 m. lapkričio mėnesį.

Dauguma tyrimo dalyvių – moterys (89,2%), vyriškajai auditorijai priklauso tik 9,8%. Respondentų amžiaus grupės ir socialinės padėties pasiskirstymas:

Jūsų amžius:

Atsakymo variantai	Santykis
20-29	6.0%
30-39	23.8%
40-49	27.4%
50-59	34.5%
60-69	6.0%
70-79	2.4%

Atsakymo variantai	Santykis
Studentas	3.6%
Dirbantis asmuo	79.8%
Bedarbis	6.0%
Pensininkas	6.0%
Kitas variantas	4.8%

Jūsų socialinė padėtis:

Skaitymas – informacijos ir komunikacijos perdavimo priemonė. Apklaustos duomenys rodo, jog dauguma gyventojų pirmenybę skaityti dažniausiai skiria knygoms (47%), toliau seka naujienų portalų apžvalga internete (20,5%), informacinių leidinių (17,1%) ir socialinių tinklų peržiūra (14,5%). Knygų skaitymas – dominuojanti veikla, kurios nauda įvairialypė.

Į klausimą *Ar knyga tebelaikoma XXI a. vertybe*, dauguma apklaustųjų atsakė *Taip* (77,1%), tik 2,4% šiam teiginiui nepritarė, o penktadalis (20,5%) dalyvių vis tik negalėjo apsispręsti – knygos vertė, jų manymu, šiandien yra sunkiai apibrėžiama.

Vienareikšmiško atsakymo nėra ir į klausimą *Ar gresia pavojus išnykti spausdintam žodžiui?*

Atsakymo variantai	Santykis
Taip	23.8%
Ne	58.3%
Nenumanau	17.9%

Spausdinto žodžio vaidmuo yra neginčytinai svarbus ir reikšmingas, tačiau spartėjantis gyvenimo tempas ir išmaniųjų technologijų tobulėjimas kelia tam tikrų grėsmių ir skatina ieškoti spausdinto žodžio gyvavimo išeičių.

Sparčiai besiplečiantis technologijų pasaulis suteikia galimybę skaityti ir skaitmenines knygas. Ar jos gali pakeisti mums įprastas knygas, tapusias neatsiejama kultūros dalimi? Elektroninis knygų variantas turi daug pranašumų, tačiau jam būdingas ir vienas vienintelis trūkumas – tai glaudus ryšys tarp skaitytojo ir knygos. Beveik visi respondentai pažymėjo, jog popierinė knygos versija jiems yra priimtinesnė (98,8%), kaip lygiavertės jas vertina tik 1,2% apklaustųjų.

Atsakymo variantai	Santykis
Popierinė	98.8%
Elektroninė	0.0%
Abi lygiavertės	

Kaip ir kokiais būdais knyga randa kelią iki savo skaitytojo, kokiomis knygų įsigijimo paslaugomis naudojasi vilkaviškiečiai, ar elektroninės ir spausdintos knygos netampa konkurentėmis šių dienų kontekste – itin svarbi ir aktuali informacija.

Kokiomis knygų įsigijimo paslaugomis naudojate dažniausiai?

Atsakymo variantai	Santykis
Skaitau nuosavas (paties įsigytas) knygas	33.6%
Naudojuosi bibliotekų paslaugomis	42.3%
Skolinuosi iš pažįstamų	20.1%
Pirmenybę teikiu elektroninėms knygoms	3.4%
Kitas variantas - Skaitau ir elektronines audio knygas (labai gerai kelyje)	0.7%

Džiugina tai, jog didžioji dalis respondentų pirmenybę teikia bibliotekoms, kurių paslaugų įvairovė ir pasiūla šiandien apima daugelį sričių, ne vien tik knygų išdavimą. Apklaustos dalyviai nurodė net keletą priežasčių, kurios lemia apsilankymą viešojoje bibliotekoje: noras skaityti bei domėjimasis naujausia literatūra – 40,5%, informacijos teikimas ir paieška (darbui, studijoms ir pan) – 29,3%, galimybė dalyvauti įvairiuose renginiuose ir parodose – 20,7%, periodinių leidinių peržiūra – 4,3%, galimybė pasinaudoti nemokamu internetiniu ryšiu ir kompiuterių paslaugomis – 0,9%. Kai kuriems bibliotekos lankytojams labai svarbu ne tik pasinaudoti joje teikiamomis spausdinimo, kopijavimo ar skenavimo paslaugomis, bet ir gauti iš bibliotekos darbuotojų informaciją rūpimais klausimais. Dauguma sutinka, jog biblioteka – komunikacijos centras, vykdanči begalę kultūrinių bei edukacinių veiklų.

„Žmogų visada galima pažinti iš jo skaitomų knygų“ (S. Smailsas) Kokio žanro knygas dažniausiai renkasi mūsų kraštiečiai?

Mėgstamiausias Jūsų skaitomos knygos žanras yra:

Atsakymo variantai	Santykis
Biografinė/autobiografinė literatūra	13.3%
Detektyvai	12.9%
Fantastinė literatūra	2.1%
Kitas variantas	1.3%
Klasikinė literatūra	15.0%
Meilės romanai	11.6%
Nuotykių literatūra	6.4%
Poezija	4.7%

Atsakymo variantai	Santykis
Psichologinė literatūra	12.4%
Saviugdų, motyvacinė literatūra	15.9%
Šiuolaikinė proza	4.3%

Kaip rodo tyrimo rezultatai, pirmenybė teikiama saviugdai/populiariajai psichologijai, klasikai ir biografiniam/autobiografiniam žanrui. Populiariosios psichologijos knygos, dažnai vadinamos saviugdų giminitėmis, yra nukreiptos į asmeninį žmogaus tobulėjimą. Klasikinė literatūra orientuota į laiko išbandytas, tačiau vis dar aktualias ir skatinančias diskutuoti šiandieniniame kontekste, temas. Tuo tarpu biografija/autobiografija – asmenine patirtimi paremta žmogaus gyvenimo istorija. Bet kuris knygos žanras turi savų privalumų, ir kiekvienas skaitytojas jį renkasi savaip. Prancūzų kultūrologas R. Barthesas teigė, jog malonus tekstas yra toks, kuris patenkina, pripildo, sukelia euforiją: jis atsiranda iš kultūros, nenutraukia ryšių su ja ir yra susijęs su patogaus skaitymo praktika.

Savo santykį su knyga, skirtą atsipalaidavimui, laisvalaikiui ir asmeniniam pomėgiui, įvardijo 55% respondentų. Likusieji pasidalino daugmaž tolygiai: kaip neatsiejamą savo profesijos dalį pažymėjo 20,2% apklaustųjų, ir kaip siekimą įgyti papildomų žinių – 22,5%. Ir tik 2,3% respondentų nurodė, jog knygų neskaityt.

Skaitymo dažnumas pasiskirsto taip pat netolygiai. Tačiau vis tik džiugina tai, jog mūsų apklausos dalyviai knygai randa laiko kone kiekvieną dieną.

Kaip dažnai skaitote?

Atsakymo variantai	Santykis
Kiekvieną dieną	34.1%
Kartą per savaitę	2.4%
Kelis kartus per savaitę	22.4%
Kartą per mėnesį	4.7%
Kelis kartus per mėnesį	1.2%
Skaitau nereguliariai	32.9%
Kitas variantas	2.4%

Amerikiečių rašytojas E. B. Olkotas yra pasakęs: „Gera ta knyga, kurią atveri iš anksto mėgaudamasis ir užveri praturtėjęs“. Tyrimo dalyvių buvo teirautasi, kokie yra svarbiausi „skanios“ knygos ingredientai? Dauguma sutiko, jog esminis knygos bruožas, kuris visokeriopai įtraukia skaitytoją, yra intriguojantis siužetas (27,6%). Svarbus dėmesys skiriamas ir vaizdingai, sklandžiai kalbai, aiškiai ir suprantamai minčių ir sakinių struktūrai (26,5%). Ryškus vaidmuo tenka ir charakteringiems bei ryškiems veikėjų paveikslams (25,4%). Ne mažiau aktualus ir „gyvas“ pasakojimas, papildytas dialogais (20,5%). Svarbiausi kriterijai, lemiantys knygos pasirinkimą, buvo įvardinti trys:

- ✓ Draugų, pažįstamų, skaičiusiųjų rekomendacijos (32,1%)
- ✓ Mėgstami rašytojai (23,7%)
- ✓ Įvairūs knygų populiarinimo būdai (18,6%)

Tačiau yra nemaža dalis skaitytojų, kurie knygą renka intuityviai, be jokios išankstinės nuostatos. Veiksnių, lemiančių knygos pasirinkimą, yra pačių įvairiausių, todėl kiekvienas skaitytojas renka tokią knygą, kuri atitinka jo pasaulėvoką, o prasmingo turinio ir vaizdingo pasakojimo jungtis – esminis kiekvienos knygos komponentas.

Įdomi skaitytojų tendencija apie metų laiką, labiausiai „viliojanti“ skaityti. Daugumos nuomone, nėra jokio skirtumo, kuris metų laikas lemia didesnę ar mažesnę norą skaityti, tačiau dėl savaimės suprantamų priežasčių dominuoja žiema.

Kuris metų laikas Jus labiausiai vilioja skaityti?

Atsakymo variantai	Santykis
Pavasaris	1.2%
Vasara	7.1%
Ruduo	10.7%
Žiema	36.9%
Nėra skirtumo	44.0%

Svarbus ir visuomenei aktualus klausimas – skaitymo skatinimo iniciatyvos. Apklausoje dalyviai pažymėjo pačius aktualiausius ir priimtinausius būdus: vieni iš populiariausių - kultūros įstaigose organizuojami susitikimai su rašytojais (38,6%) bei rekomendacijos socialinių tinklų grupėse (28,1%). Taip pat buvo pasirenkami ir šie variantai: neformalus skaitytojų klubai (14%), virtualūs knygų pristatymai (12,3%), skaitmeniniai diskusijų forumai (4,4%).

Skaitymas – vienas iš būdų kurti bendruomenes. Kaip rodo apklausos duomenys, Vilkiškių r. gyventojai neabejingi skaitymo skatinimo iniciatyvoms ir patys pateikė daugybę pasiūlymų, kuriuos vienija bendra idėja – tai poreikis įkurti skaitytojų klubą, kurio pagrindiniai kriterijai apimtų šias veiklas: susitikimų organizavimą, dalijimąsi savomis išvalgomis apie perskaitytas knygas, diskusijų forumus, įvairių veiklų planavimą, bendraminčių subūrimus, temines skaitymo popietes/vakarones. Poreikis dalintis – svarbiausia ir reikšmingiausia sąlyga.

Šios apklausos rezultatai atskleidė, kad mūsų krašto gyventojai – aktyvūs skaitytojai. Nepaisant to, jog šiais, išmaniųjų technologijų laikais, kyla įvairių grėsmių spausdintam žodžiui, džiugina tai, jog knyga nėra nustumama į antrą planą, o nesunkiai randa kelią į skaitytojo širdį. „Nesenstanti ir neįveikiama, nugalinti laiką, yra knyga. Ji – mūsų gyvenimo pagrindas, dabartis ir ateitis“ /S. Cveigas/

IŠVADOS

1. Pasirinkimas skaityti knygą – prioritetinis veiksnys, kurio nauda įvairiapusiška.
2. Knyga tebelaikoma XXI a. vertybe, tačiau spausdinto žodžio ateitis technologijų amžiuje skatina ieškoti gyvavimo išeikių.
3. Elektroninis knygų variantas turi daug pranašumų, tačiau jam būdingas ir vienas vienintelis trūkumas – tai glaudus ryšys tarp skaitytojo ir knygos.
4. Bibliotekos paslaugų įvairovė ir pasiūla apima daugelį įvairių sričių, ne vien tik knygų išdavimą. biblioteka – komunikacijos centras, vykdanči begalę kultūrinių bei edukacinių veiklų.
5. Mėgstamiausi knygų žanrai - saviugda/populiarioji psichologija, klasika ir biografija/autobiografija.
6. Dominuojantis santykis su knyga - atsipalaidavimui, laisvalaikiui ir asmeniniam pomėgiui.
7. Esminis knygos bruožas, kuris visokeriopai įtraukia skaitytoją, yra intriguojantis siužetas, vaizdinga, sklandi kalba, aiški ir suprantama minčių ir sakinių struktūra.
8. Kriterijai, lemiantys knygos pasirinkimą: draugų, pažįstamų, skaičiusiųjų rekomendacijos (32,1%), mėgstami rašytojai (23,7%), įvairūs knygų populiarinimo būdai (18,6%).
9. Populiariausios skaitymo skatinimo iniciatyvos - kultūros įstaigose organizuojami susitikimai su rašytojais (38,6%) bei rekomendacijos socialinių tinklų grupėse (28,1%).
10. Skaitymas – vienas iš būdų kurti bendruomenes. Esminis gyventojų poreikis įgyvendinant šią iniciatyvą – skaitytojų/ knygų mylėtojų/bendraminčių klubo įkūrimas, susitikimų ir įvairių veiklų planavimas bei organizavimas.

APKLAUSOS DALYVIŲ LINKĖJIMAI JAUNAJAM SKAITYTOJUI

- ☺ Augti drauge su knyga! ☺
- ☺ Drąsiai priimti skaitymo iššūkius! ☺
- ☺ Draugauti su knyga! ☺
- ☺ Įsigilinti į knygą ir patirti ją! ☺
- ☺ Atrasti savo stilių, savo knygą! ☺
- ☺ Kurti, kurti ir dar kartą kurti! ☺
- ☺ Per knygą pažinti save! ☺
- ☺ Plačiai keliauti po knygų pasaulį! ☺
- ☺ Svajoti su knyga! ☺
- ☺ Prisijaukinti knygą ir ją pamilti! ☺

- ☺ Skaityti, skaityti ir dar kartą skaityti! ☺
- ☺ Skaityti, domėtis, tobulėti! ☺
- ☺ Nepamesti kantrybės skaitant knygas! ☺
- ☺ Keliauti po knygų pasaulį ir turtinti savo vaizduotę! ☺
- ☺ Draugauti su knyga – visur ir visada! ☺